

מקורות וארא פה – המסר המהמם של הצפרדע

1. שמות ז-ח: ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך ובבית עבדיך ובעמך ובתנורך ובמשארותיך: ובכה ובעמך ובכל עבדיך יעלו הצפרדעים ... אמור אל אהרן, נטה את ידך במטך ... והעל את הצפרדעים על ארץ מצרים. ויט אהרן את ידו על מימי מצרים ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים - **רש"י**: צפרדע אחת הייתה והיו מכים אותה והיא מתזת נחילים נחילים.

מדרש הגדול: והיו נכנסים מפי הטבעת ויוצאים מפיו, לקיים דברי הפסוק **'ובכה ובעמך'**. והיה הצפרדע קורא ממעי פרעה אימתי נצא, ועונין חבריו ממעי מצרים וגדוליו כשיבוא בן עמרם ויתפלל. **אבן עזרא:** רבים אמרו שהוא דג הנמצא במצרים, ייקרא בלשון ערב 'אלתמסח', ויוצא מן הנהר וחוטף בני אדם. ואחרים אמרו כי הם הנמצאים ברובי הנהרות שמשמיעים קול והוא הנכון בעיניי והידוע.

2. תהלים עח: ישלח בהם ערב ויאכלם וצפרדע ותשחיתם ... **תהלים קה:** אמר ויבא ערב כנים בכל גבולם - **מלבי"ם תהלים עח:** מכות ערוב וצפרדע היו כפולות, שאחר שבמכת ערוב באו כל החיות והשרצים המזיקים, ממילא בא גם הצפרדע בתוכם, ולמה שלח תחלה את הצפרדע בפני עצמו?

שמות ח: התפאר עלי למתי אעתיר לך... להכרית הצפרדעים ממך ומבתיך **רק ביאור תשארנה** ... וסרו הצפרדעים ממך ומבתיך ... **רק ביאור תשארנה** - **אבן עזרא:** מהו טעם ביאור תשארנה? **רש"י ח, יז:** יש טעם באגדה לכל מכה ומכה, למה זו ולמה זו, בטכסיסי מלחמות בא עליהם כסדר מלכות שצרה על עיר: בתחילה מקלקל מעיינותיה (מכת דם שקלקלה את המים), ואחר כך תוקעים עליהם ומריעים בשופרות **ליראם ולבהלם** וכן הצפרדעים מקרקרים והומים - **התוועדיות הרבי תשד"מ ב/827:** "לבהלם" היא בהלה בעת המכה, כמובן בפשטות שהעובדה שהצפרדעים מקרקרים והומים בכל גבול מצרים גורמת לבהלה, אבל "היראה" שייכת גם לאחרי סיום המכה, כתוצאה מכך שנשארה **מזכרת** מהמכה היא, כיון שנשארו צפרדעים ביאור.

שמות רבה ריש פרק י: אפילו דברים שאתה רואה כאילו הן מיותרים בעולם, כגון נחשים ועקרבים, הן היו בכלל ברייתו של עולם ... תדע לך שכן... שאילולי **הצפרדע היאך היה פורע מן המצרים?**

ילקוט שמעוני תהלים רמז קמט: בשעה שדוד סיים ספר תהלים, זחה דעתו. אמר יש בריה בעולמך שאומרת שירות ותשבחות יותר ממני?! הזדמנה לו צפרדע אחת ואמרה: דוד אל תזוח דעתך, שאני אומרת שירות יותר ממך. **זוהר פנחס רלב, ב:** שאני מזמרת ומשבחת לקב"ה לילה ויום בלי לשכב - **המבי"ט על פרקי שירה:** מי זו ומה מהותה אשר מלאה לבה לדבר כן?

3. פסחים נג, ב: דרש תודוס איש רומי: מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו עצמן על קדושת השם לכבשן האש? נשאו קל וחומר מצפרדעים: מה צפרדעים שאין מצווין על קדושת השם וכתוב בהו 'ובאו בביתך ובתנורך ובמשארותיך' ומשארותיך [בצקים] מצויות אצל תנור כשהוא חם - אנו המצווים על קדושת השם על אחת כמה וכמה - **תוספות:** קשה דהא בפרהסיא הוה ומסקינן בסנהדרין (עד) דלכולי עלמא בפרהסיא חייב למסור עצמו אפילו על מצוה קלה? ר"י מפרש, מה ראו שלא ברחו? שהרי קודם המעשה היו יכולים לברוח, כמו שמסופר על דניאל (סנהדרין צג, שהמלך הבריא אותו משם, כדי שלא יישרף בתוך האש, אלא שלמדו מהצפרדעים שלא לברוח).

4. ליקוטי שיחות כא/40: בכפירה של אומות העולם, ישנן כמה דרגות ומהן: אלו שמודים במציאות ה' ... אבל הם כופרים בכך שההתהוות והקיום של הנבראים תלוי בקב"ה. כמו שאמר פרעה (יחזקאל ט, ג): 'לי יאורי ואני עשיתיני'. אני עשיתי את עצמי.

על כך הגיע המענה במכת הצפרדע: בעלי החיים בעולם נחלקים לשלוש קבוצות: אלו שנותנים תועלת חיובית, אלו שנותנים תועלת שלילית ואלו שאינם נותנים לכאורה כל תועלת. ובעוד ששני הסוגי הראשונים מעידים על מציאותו וכבודו של הבורא, הסוג האחרון אינו מבטא את העובדה או אפילו האפשרות, שישנו אומן שעשה את הבריאה. וזהו שאמרו חז"ל: 'אילולי הצפרדע היאך היה פורע מן המצריים!'. היא מציאות שאין לה לכאורה כל תכלית - וכאשר הצפרדעים הלכו בשליחותו של הקב"ה, הדבר שבר את קליפת מצרים וגרם ל'וידעו מצרים כי אני ה'', התגלה שהם מתנהלים משם הו'.

כתר שם טוב קמה: רוב ענוותנותו של האדם גורם שנתרחק מעבודת ה'. שמצד שפלותו אינו מאמין כי האדם גורם על ידי תפילתו ותורתו שפע לכל העולמות, וגם המלאכים ניזונים על ידי תורתו ותפילתו, שאילו היה מאמין זה כמה היה עובד ה' בשמחה ובריאה מרוב כל... האדם ראוי לשים לב כי הוא 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' וכל תנועותיו ועסקיו ודבורו עושה רושם למעלה.